

V prípade, o ktorý tu ide, žalobný nárok odvodzovaný je zo smluvy, ktorá podliehala schváleniu so strany príslušného správneho orgánu, schválená však dosiaľ nebola a tak nemožno ju ešte za platnú považovať.

V citovaných nariadeniach neni stanovené, že by len scudzovateľ alebo len nabývateľ bol oprávnený žiadať schválenie smluvy scudzovacej u príslušného správneho orgánu; treba mať za to, že oprávnený je na to i scudzovateľ i nabývateľ. Z tohoto však i to nasleduje, že ktorákoľvek strana — už či scudzovateľ, či nabývateľ — musí sa postarať o schválenie prv, než by s nárokmi z takejto smluvy odvodzovanými pred súdom vystúpila.

Z dôvodov hore uvedených materiálnemu právu zodpovedá rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený žalobu zamietajúci rozsudok súdu prvostupňového; preto bolo treba zamietnuť dovoláciu žiadost žalobníka jako neopodstatnenú a nebolo sa treba podrobne zabývať s jednotlivými, v nej uvedenými sťažnosťami.

V Brne, dňa 19. decembra 1923.

Č. Rv. III. 293/22.

Dr. Št. Benko:

Prehľad slovenskej časti rozhodnutí Najvyššieho správneho súdu Československej republiky z roku 1923.

Domovská príslušnosť a štátne občianstvo.

Znova udelenie štátneho občianstva dľa § 41. zák. čl. L. z r. 1879.

Sťažovateľka oprela svoju žiadosť o znovaudelenie štátneho občianstva tunajšieho výslovne o § 41. zák. čl. L. 1879, podľa ktorého má sa žena, ktorá sňatkom s cudzincom ztratila svoje uhorské štátne občianstvo, k jej žiadosti znovu prijať medzi uhorských štát. občanov, ovdovela-li, a bolo-li jej prisľúbené prijatie do sväzku obce na tunajšom území, a uviedla-li také, okolnosti, ktoré by nasvedčovali tomu, že hrevedené podmienky sú v jej prípade dané.

Žalovaný úrad vyslovil, že žiadosti sťažovateľky nevyhovuje.

Najvyšší správny súd shľadal sťažnosť o d o v o d n e n o u, pretože: Dľa citovaného doslovu zákona má sa taká vdova za podmienok týchto znovu prijať za štátnu občianku («visszaveendő» na rozdiel od «visszavehető» v § 39.), z čoho vyplýva, že zákon takej osobe založil právny nárok na znovuprijatie, určujúc v smysle § 38. výnimku z pravidiel ináč pre udelenie štátneho občianstva platných, a v smysle §§ 8.—11. nároku toho všeobecne neuznávajúcich.

Má-li však strana zákonný nárok na priznanie nejakého práva a neni-li ponechané púhej úvahe úradu, či jej to právo prizná, alebo nie:

musí tento úrad, zaujal-li k jej žiadosti odmietavé stanovisko, jej sdeliť skutkové a právne predpoklady, z ktorých dospel k záveru, že prez onen zákonný predpis strane v danom prípade právo to, nenáleží.

Ponevác žalovaný úrad tomuto požiadavku správneho pokračovania nevyhovel: muselo sa jeho usnesenie zrušiť.

(Nález č. 18.154/1922 zo dňa 11. apríla 1923.)

Uplatnenie nároku na uznanie štátneho občianstva.

Sťažovateľka výslovne nedomáhala sa svojim podaním nejakého výroku o svojom štátnom občianstve, ale domáhala sa len uznania, že dňom 15. júna 1905 nabyla príslušnosti do obce Č. a súčasne pozbyla svojej dřívejšej príslušnosti do Viedne.

Jestli však žalovaný úrad vzdor tomu videl v onom podaní podnet k výroku o štátnom občianstve sťažovateľky, mal so zreteľom k stanovisku strany, v tom podaní zrejme prejavenom, posudzovať toto podanie najprv jako uplatnenie nároku na uznanie, že sťažovateľka je podľa práva občiankou československou.

V tom, že žalovaný úrad nevzal do povahy s toho hľadiska ono podanie, potom že uvedený petít ani formálne ani vecne nevybavil, obmedzujúc sa jedine na výrok, odopierajúci sťažovateľke udelenie čs. štátneho občianstva: musel Najv. spr. súd shľadať podstatnú vadu pokračovania.

(Nález č. 7676/1923.)

Domovská príslušnosť vo smysle § 18., lit. b) a druhého odstavca § 18. zák. čl. XXII. 1886.

Podľa § 18., lit. b) zák. čl. XXII. 1886 je župan povolaný v 1. stolici, a župný výbor v 2. stolici rozhodovať len, ide-li o spernú príslušnosť domovskú v obciach rôznych okresov tejže župy.

V danom prípade domáhal sa však sťažovateľ zistenia svojej príslušnosti v troch obciach, z ktorých jedna patrila do obvodu inej župy než obe ostatné.

Tedy nešlo o prípad § 18., lit. b) uvedeného zákonného článku, ale o prípad 2. odst. tohože §, podľa nehož má župan, u ktorého bolo zahájené jednanie účelom zistenia domovskej príslušnosti pre obvod svojej župy pokračovať v jednaní so všetkými župami, v ktorých by bolo možné podľa daných okolností domovskú príslušnosť dotýčnej osoby zistiť, a má potom, nedojde-li týmto spôsobom k zisteniu príslušnosti v žiadnej župe, predložiť vec k rozhodnutiu ministrovi vnútra.

Neni tedy podľa 2. odst. § 18. uvedeného zákonného článku župný výbor vôbec povolaný, ale prísluší to rozhodnutie jedine ministrovi vnútra.

(Nález č. 15.604/1903.)

Poplatok za udelenie domovského práva.

Ustanovenie § 15. ústavného zákona č. 236/1920 líši sa podstatne od ustanovenia § 10. z. čl. XXII. 1886 a to nielen čo do titulu k nabývaniu domovského práva, ale aj tým, že ustanovenie to sa nevzťahuje na dobu pred 28. októbrom 1918.

Je-li tomu tak, a domáhal-li sa, jako je nesporno, sťažovateľ na obci B. uznania, že nabyl domovského práva v tej obci svojim pobytom už dňom 8. októbra 1898, a jestliže obec, uznávajúc tento pobyt, predpísala sťažovateľovi za to taxu dľa § 14. z. čl. XXII. 1886, nemôže sa v tom spatrovať nezákonnosť.

(Nález č. 11.039/1923.)

Cirkevní učitelia a štátne občianstvo.

Učitelia na konfesijných školách nie sú štátnymi úradníkmi vo smysle § 1. zák. čl. XXVII. 1907. Keďže následkom toho sťažovateľka — čo cirkevná učiteľka neni štátnou úradníčkou, žalovaný úrad právom nepriznal jej štátne občianstvo z tohoto titulu uplatňované.

(Nálezy č. 3892 zo dňa 7. marca 1923 a č. 7885 zo dňa 11. mája 1923.)

Diéty a zaopatrovacie požitky verej. zamestnancov.

Diéty okolných notárov.

Žalovaný úrad (minister s plnou mocou pre správu Slovenska) nezabýval sa otázkou, má-li sťažovateľ; E. Sz. okolný notár na žiadané diéty nároku podľa usnesenia ministerskej rady zo dňa 27. júla 1920, ale oprel svoj zamietavý výrok jedine o ustanovenie § 14. zákona zo dňa 22. marca 1920, č. 211. Sb. z. a n.

Najv. spr. súd rozhodnul, že:

Ustanovením § 14. zákona zo dňa 22. marca 1920, č. 211. Sb. z. a n. zaviazané byly obce voči štátnej správe k tomu, aby trvale ustanoveným notárom poskytovaly naturálny byt a úradné miestnosti. Ide tu o záväzok verejnoprávnej korporácie voči štátu a len tento je oprávnený domáhať sa svojimi orgánmi na obci, aby svojej zákonnej povinnosti zadosťučinila.

Obecný notár neni v príčine naturalného bytu v žiadnom právnom pomere k obci, jeho právna dispozícia s naturálnym bytom nastane len tým okamihom, keď mu byt jeho nadriadeným úradom bol prikázaný a odovzdaný.

(Srovn. nález Najv. spr. súdu č. 11.424/923.)

Z toho nasleduje, že názor žalovaného úradu, jakoby sťažovateľ mal nárok na naturálny byt voči obci a vzhľadom na to nemohol sa domáhať diét z titulu dvojitej domácnosti podľa odstavca II. D. 2. »Zásad«: neni v súhlase so zákonom.

(Nález č. 16.700/1923.)

Diéty štátnych zamestnancov.

Dľa oddielu II. D. z. »Zásad« pre úpravu osobných pomerov štátnych zamestnancov na Slovensku, schválených usnesením ministerskej rady zo dňa 27. júla 1920, príslužia diéty ženatým zamestnancom na systemizované miesta na Slovensku ustanoveným tak pri pôvodnom menovaní, ako aj pri pozdejšom preložení z moci úradnej, pokiaľ nemôže sa pre úradne zistený nedostatok bytov do nového pôsobišťa alebo do miesta blízko sa nachádzajúceho a normálne prístupného presťahovať.

Nerozhoduje pri priznaní diét dľa tohoto ustanovenia, utrpel-li štátny zamestnanec prikázaním na nové služobné miesto hmotnú škodu, čili nie; nerozhoduje ani to, jaký bol jeho stav v dobe, keď úrad jeho preloženie vyslovil.

(Nález č. 11.558/1922 zo dňa 17. mája 1923.)

Zaopatrovacie požitky štátnych zamestnancov.

Sťažnosť namieta v prvom rade, že zomrelý muž (obvodný notár) sťažovateľkin bol dľa dekretu ministra pre správu Slovenska zo dňa 15. marca 1921, č. 8076/1921 od dňa 1. augusta 1920 menovaný za štátneho úradníka čs. republiky.

Žalovaný úrad (župný administratívny výbor), určujúc sťažovateľke zaopatrovacie požitky jako vdove po župnom úradníkovi: predpokladal, že sťažovateľkin muž v deň svojho úmrtia nebol štátnym úradníkom čs. republiky.

Otázku, bol-li tým, či nebol, musel si žalovaný úrad objasniť prv, než sa pustil do riešenia veci samej, buďto už sa dal pri tom viesť rozhodnutím úradu, ktorý je dľa zákonov príslušný, aby otázku charakteru štátneho úradníka právoplatne mohol rozriešiť, alebo, že si žalovaný úrad sám na základe skutkového bezvadne zisteného podkladu túto otázku — jako prejudicielnú — rozlúštil.

V oboch prípadoch však mal žalovaný úrad súčasne s vecným rozhodnutím sdeliť stránke: jako vyriešil túto preudicielnú otázku. Neni-li to všetko z rozhodnutí úradu dostatočne zrejmé, trpí rozhodnutie samé podstatnou vadou.

(Nález č. 7602/923.)

Záležitosti spolkové.

Činnosť spolku národnostného.

A) Predpisy bodu II. prílohy k nariadeniu býv. uhorského ministerstva vnútra č. 1508 B. M. 1875 sú dosiaľ záväznou právnou mocou, a neboly nijak dotknuté ustanoveniami mierovej smluvy, uzavrenej medzi spojenými mocnosťami a R. Č. S.

Jednotlivci nemôžu sa vôbec dovolávať mierových smlúv jako bezprostredného zdroja svojich subjektívnych práv, — pretože mierovú smluvu prevzala republika čl. 1 en z á v ä z o k, že upraví pre svoje územie určité obory vnútroštátneho právneho stavu, mierová smluva však neobsahuje sama takej úpravy.

B) Zo stanov predložených ku schváleniu je zrejmé, že spolok má sa utvoriť jako spolok národnostný a že zamýšľa uplatňovať na poli verejného vzdelania práva maďarskej národnostnej menšiny jako celku.

Uplatňovanie práva maďarskej národnostnej menšiny jako celku však není možné považovať za činnosť, ktorá je podľa ustanovenia odstavca II. bodu prílohy k nariadeniu 1508 B. M. 1875 národnostným spolkom dovolená, pretože uplatňovanie práv národnostnej menšiny jako celku nepadá ani pod pojem činnosti vzdelávateľnej ani pod pojem literárnej.

Žalovaný úrad mohol teda právom oprieť svoj výrok o neschválení stanov o dôvod, že spolkové stanovы odporujú predpisom citovanej právnej normy.

(Nález č. 15.507/1923.)

Neschválenie stanov a rozpustenie spolku.

A) Žalovaný úrad uviedol pre neschválenie stanov v prvom rade, že účel spolku odporuje platným predpisom odst. 2, bodu II. prílohy k nariadeniu 1508 B. M. 1875, potom že dosavadná činnosť spolku presahuje rámce vzdelávateľnej a literárnej činnosti národnostného spolku a konečne, že osoby spolok tvoriace a ich dosavadná činnosť neposkytujú predpokladu, že by činnosť spolku nebola protištátna.

Niet pochybnosti, že dôvod prvý bol by dostatočným pre odoprenie schválenia stanov, lenže výroku žalovaného úradu nedostáva sa bližšieho vysvetlenia, ktorý z cieľov spolku odporuje zákonnému predpisu vyššie uvedenému.

Pokiaľ ide o druhý z uvedených dôvodov, má Najv. spr. súd za to, že činnosť spolku v dobe pred pozmenenými stanovami nemôže byť príčinou k neschváleniu stanov spolkových k schváleniu predložených, lebo v tomto smere rozhoduje, či stanovы o d p o r u j ú z á k o n u alebo nie.

Pokiaľ ale úrad neschválil stanovы z dôvodu, že činnosť osôb spolok tvoriacich presahuje rámce vzdelávateľnej a literárnej činnosti spolku, stačí poukázať k tomu, čo bolo vyššie uvedené ohľadom činnosti spolku pred pozmenenými stanovami, nehľadiac ani k tomu, že činnosť člena spolku, nevystupujúceho jako funkcionár spolku, nemôže mať žiadneho vlivu na spolok, jako taký a na jeho právne postavenie:

B) Žalovaný úrad uvádza pre rozpustenie spolku nasledovné dôvody:

1. Že pozmenené stanovы neodpovedajú platným predpisom.
2. Že dosavadná činnosť spolku presahuje rámce vzdelávateľnej a literárnej činnosti národnostného spolku.
3. Že osoby, spolok tvoriace a ich dosavadná činnosť neposkytujú predpokladu, že by činnosť spolku nebola protištátna. Pokiaľ ide o dôvod

pod bodom 1. uvedený, dôvodom k rozpusteniu spolku nemôže byť sama o sebe už tá okolnosť, že spolok po práve jestvujúci, usnášajúc sa na zmene svojich stanov, pojal do stanov nejaké ustanovenia, ktoré úrad nepokladá s hľadiska predpisov o práve spolčovacom za prípustné (viď nález Najv. spr. s. č. 4412/923).

Pokiaľ rozpustenie spolku stalo sa s poukazom na osobné vlastnosti členov spolku, nemá tento dôvod oporu v zákone, lebo dôvodom rozpustenia spolku môže byť cit. nariadenia ako aj ústavnej listiny byť jedine činnosť spolku samého čo takého a nie činnosť členov spolku, pokiaľ nevystupujú právoplatne za spolok jako funkcionári jeho a spolok právoplatne nezastupujú.

Naproti tomu ale niet pochybnosti, že protištátna činnosť spolku v smysle § 113. ústavnej listiny a cit. nariadenia č. 1508/1875 by bola dostatočným dôvodom pre rozpustenie spolku.

Keďže ale v danom prípade žalovaný úrad neuviedol určité okolnosti, z ktorých dospel k záveru, že činnosť spolku bola protištátna, bolo jeho pokračovanie vadné.

(Nález č. 10.299/1923.)

Adopčná smluva.

Adopčná smluva je smluvou súkromoprávnou, a platí pre ňu zásada smluvnej voľnosti, pokiaľ není platným právom obmedzená; ďalej treba uvážiť, že táto smluva zasahuje svojimi účinkami aj do oboru verejného práva (na pr. zmena mena, ochrana nezletilých).

Keď by adopčná smluva stála v rozpore s platným právom (na pr. keď by adoptujúci bol mladší než adoptovaný) alebo keď by smluva bola proti verejným zájomom: mohol by úrad svoje schválenie odoprieť.

Žalovaný úrad (ministerstvo spravodlivosti) odoprel svoj súhlas z dvoch dôvodov:

1. že medzi adoptujúcim a adoptovaným není žiadnych vzťahov, ktoré by odôvodňovali založenie quasi rodinného pomeru;
2. že není vhodné, aby adoptovanému zaistené byly výhody v smysle § 8. z. čl. L. 1879 v príčine štátneho občianstva.

Názor žalovaného úradu však není správny, ponevác:

ad 1. pomer adopčný môže byť založený aj medzi osobami, u ktorých dosiaľ takých vzťahov, jako má na zreteli žalovaný úrad, není, a ktoré teprv tieto vzťahy uzavrením adopčnej smluvy medzi sebou utvorit chcejú;

ad 2. taktiež druhý dôvod nestačí k tomu, aby na základe jeho mohlo byť odoprené schválenie adopčnej smluvy.

Je síce pravda, že dľa § 8. zák. čl. L. 1879 nabýva adoptovaný istých výhod v príčine získania štátneho občianstva. Z nadobudnutia týchto výhod však neplyne preň právny nárok na to, aby mu štátne občianstvo bolo ude-

lené, takže úrad môže aj tomu, kto týchto výhod nadobudnul, odoprieť udelenie štátneho občianstva dľa docela voľného svojho uváženia.

Z toho je vidno, že verejný zájem, k jehož ochrane žalovaný úrad tu vystupuje, nemôže byť nadobudnutím oných výhod nijako dotknutý. (Nález č. 16.296/1923.)

Prenájem obecnej poľovky (honby).

Žalovaný úrad odoprel dľa § 3. z. čl. XX. 1883 (§ 75. zák. čl. XXVI. 1896) schváliť nájemnú smluvu s odôvodnením, že tak usnesenie obecného zastupiteľského sboru, ktorým byly určené dražobné podmienky, jako aj usnesenie, ktorým bol schválený výsledok dražby, neboly odhlasované podľa mien proti predpisu posledného odstavca § 59. zák. čl. XXII. 1886.

Sťažnosť namieta, že predpis § 59. z. čl. XXII. 1886 nepožaduje výslovne hlasovanie obecného zastupiteľského sboru podľa mien; ináč oboje usnesenia staly sa jednomyseľne, teda všetkými členmi sboru.

Najvyšší spr. súd neshľadal sťažnosť za odôvodnenú, ponevác podľa § 3. z. čl. XX. 1883 má sa postupovať pri prenájme obecnej poľovky v smysle § 110. zák. čl. XVIII. 1871, rešp. podľa § 120. z. čl. XXII. 1886, dľa ktorého prenájem obecnej poľovky má sa stať verejnou dražbou, jež podmienky, výkričnú cenu a výsledok schvaľuje obecný výbor.

V § 59. z. čl. XXII. 1886 však stanoví sa, že jedná-li sa v obecnom výbore o smluvách obec zafažujúcich, predseda povinný je v ž d y nariadiť hlasovanie podľa mien.

Právny názor napadnutého rozhodnutia, dľa ktorého malo byť hlasované tak o dražobných podmienkach, jako aj o schválí dražby podľa mien:

s ú h l a s í s o z á k o n o m, ponevác zákon vo svojom striktnom predpise nečiní žiadnej výnimky ani pre ten prípad, že by sa docielilo j e d n o m y s e ľ n é h o r o z h o d n u t í a.

Námietka, že odoprením schválenia smluvy bol dotknutý sťažovateľ vo svojom nároku na odovzdanie poľovky do nájemného užívania, čo výslovne vytýka sťažnosť, jako udajne neprípustný zásah do súkromého práva sťažovateľa: tiež není odôvodnená, už len preto, že vznik nároku sťažovateľa zákon výslovne (§ 3 z. čl. XX. 1883) viaže z verejnoprávných ohľadov práve k schválení župana a o nadobudnutom práve nedá sa hovoriť, dokiaľ smluve nedostalo sa schválenia.

(Nález č. 7698/1923.)

Úrad pre znemožnenie úžery jako strana v policajnotrestnom pokračovaní.

Sťažovateľ namieta, že úrad pre znemožnenie úžery nebol oprávnený k podaniu odvolania proti druhostupňovému, sťažovateľa osvobodzujúcemu rozsudku, a že preto je aj rozsudok žalovaného úradu (ministerstvo pre Slovensko) zmätočný.

Najv. spr. súd konštatuje, že napadnutý rozsudok bol vydaný v ceste

instančnej na odvolanie úradu pre znemožnenie úžery, a že preto predpokladom jeho zákonnosti je, že úrad tento bol stranou, ktorá sa týmto spôsobom mohla domáhať zmeny rozsudku, vyneseného druhou stolicou.

Podľa §§ 176. a 177. pol. tr. poriadku môže sa proti rozsudku, v neprospech obvineného odvolať kromé úradného fiškála, súkromého žalobcu, poškodeného, ktorý v zastúpení žaloby spolupôsobil alebo svoj súkromoprávny nárok uplatnil, a právneho zástupcu poškodeného (pokiaľ sa týka súkromoprávneho nároku) tiež odborný zástupca aj vtedy, keď sa jednania nesúčastnil.

Je zrejmé, že úrad pre znemožnenie úžery není ani úradným fiškálom, ani súkromým žalobcom, ani poškodeným alebo jeho zástupcom. Môže sa teda jednať jedine o to, či môže sa on považovať za odborného zástupcu k odvolaniu dľa cit. § 177. legitimovaného.

Odbornými zástupcami sú podľa § 17. pol. tr. poriad. tie korporácie, komisie a orgány, ktoré zvláštne zákony alebo ministerské nariadenia oprávňujú ku zastupovaniu zájmov verejného zdravotníctva, hospodárstva, dopravníctva alebo iných zvláštnych zájmov.

Podľa cit. § 17. vyžaduje sa k tomu, aby určitá korporácia, komisia alebo orgán mohla byť považovaná za odborného zástupcu, d v o j e:

1. jednak, aby povolaná bola k zastupovaniu istých verejných zájmov;
2. jednak, aby oprávnenie k tomu sa jej dostalo buď zákonom alebo nariadením.

Úrad pre znemožnenie úžery v Bratislave sriadený bol v roku 1919 tým účelom, aby stíhal všetky prestupky a prečiny lichvy (úžery), dozeral nad zachovávaním predpisov núteného hospodárstva a v týchto záležitostiach čo najúčinnejšie podporoval ostatné úrady. Môže sa teda pripustiť, že úrad ten povolaný bol aj k tomu, aby zastupoval verejné zájmy.

Zbýva teda len už odpovedať na otázku, dostalo-li sa menovanému úradu oprávnenia k zastupovaniu týchto záujmov spôsobom v § 17. uvedeným.

Vyžaduje-li sa tu, aby oprávnenie spočívalo na zákone alebo minist. nariadení, nemôže sa tomu ustanoveniu rozumieť inak, než, že sa kladie váha na to, aby ono oprávnenie bolo stanovené spôsobom, všeobecne záväzným a nie snáď len interne, spôsobom verejnosti neznámym; aby teda bolo vyhlásené.

V tom prípade ale môže sa zákonu, jehož publikácia je podmienkou jeho účinnosti, rovnáť v tom smere len také ministerské nariadenie, ktoré bolo riadnym spôsobom vyhlásené.

O sriadení a kompetencii úradu pre znemožnenie úžery v Bratislave nebolo nič vyhlásené ani v Sb. z. a n. (srovn. § 2. zák. z 13. marca 1919, č. 136. Sb. z. a n.), ani v »Úradných Novinách« (srovn. § 1. nar. ministra s plnou mocou pre správu Slovenska z 23. dec. 1918. Úradné Noviny z roku 1918.).

Následkom toho, nemôže sa tomu úradu priznať kvalifikácia odborného poradcu vo smysle pol. trest. poriadku a nebol preto minister oprávnený na jeho odvolanie zmeniť druhostupňový rozsudok. (Nález č. 16.903/22 zo dňa 5. mája 1923.)